

Kulturchef: Ida Ölmedal Vik biträdande kulturchef: Maria G Francke
Redaktion: Sara Berg, Raket Chulri, Håkan Engström, Peter Fällmar Andersson,
Johan Malmberg, Mattias Oscarsson, Filip Yifter-Svensson

RECENSION · ETT TIDSFÖRDRIV ATT DÖ FÖR – BOKEN OM KENT

Kent utifrån och in

Markus Mustonen, Sami Sirviö, Martin Sköld och Jocke Berg i Kent i Meistersaal i Berlin hösten 2009.

Räcker det att lusläsa det mesta som skrivits om ett band för att skriva en bra biografi? Nja. Håkan Engström tycker att Linus Kuhlins bok om Kent är lite för mycket av en redovisning.

■ I Per Hagmans roman ”När oskulder kysser” från 1997 figurerar ett kritikerhyllat band som heter Sven, som kommit från ingenstans och slagit igenom med singeln ”Allvarligt”. Det var en inte särskilt subtil drift med Eskilstunabandet Kent – gnällbältets största rockband, ännu hyfsat aktuella med plattan ”Verkligen” – som just höll på att lägga den stora publiken för sina fötter.

Journalisten Linus Kuhlin berättar om Sven i sin biografi över rockbandet Kent. Kuhlin är påläst, hans biografi är mer än något annat ett gediget arkivarbete. Han har lusläst de böcker som finns, han har rotat djupt i pressarkiven, han har hängt på Kentforumet på webben och han verkar ha insupit det mesta som yttras i Per Sinding-Larsens dokumentärer ”Så nära får ingen gå” (2001) och ”Vi är inte längre där” (2016).

Själv var han inte där förrän under

de sista åren, vilket han överkompen-serar med en långrandig redogörelse av vad som tilldrog sig på scen när Kent genomförde sin avskedsturné 2016.

Han förlitar sig alltså i princip till andrahandskällor, vilket gröper ur hans och förlagets stora anspråk på att ha producerat ”en första heltäckande biografi om Kent”. Han vaskar fram vettig information, men har inte haft tillgång till bandets medlemmar. I långa partier saknar man också hans egen närvaro i texten – fast som han är i redogörelser av vad andra har sagt och skrivit genom åren – men vid några av de tillfällen då han faktiskt gör sin egen röst hörd önskar man ändå att han lagt band på sig. Det är inte i analyserna han imponerar.

Men utgångsläget är tufft. Bandet existerar inte längre, och medlemmarna har inte ställt upp på den sortens in-

BOKEN

Linus Kuhlin
Ett tidsfördriv att dö för – boken om Kent. Pug förlag.

Linus Kuhlin.

tervjuer där de med perspektiv kun-nat ge sin bild av vad de gått igenom och hur de förhåller sig till sin gärning. Och, viktigare egentligen: författaren har inte kunnat styra sam-talet och väcka de spörsmål som just han intresserar sig för och har en sär-skild ingång och känsla för. Istället har han fått gå till annalerna.

Men det är en angelägen och all-mängiltig historia. Detta är ju, om man ska tro den slitna klichén som Linus Kuhlin och andra värdar, Sve-riges största rockband.

En annan schablonmässig uppfattning, som Kuhlin är mer intresserad av att revidera, är idén om Kent som Sveriges drygaste rockband. Den sak-nar inte grund, men en del av de idi-otiska frågor och upplägg som Kent i egenskap av stjärnor ställts inför kanske förtjänar ett drygt svar, med-an kloka och resonerande frågor ger klokka resonemang. Linus Kuhlins för-tjänstfulla bok är full av dem: vetti-ga och genomtänkta formuleringar som författaren hämtat ur intervjuer med framför allt sångaren Jocke Berg. Kuhlin lyfter fram medlem-marnas nära förhållande till fansen och spränger in ett dussin kortfat-tade kapitel, baserade på hans egna intervjuer med fans. Greppet är inte nytt och det tenderar att bli enahan-

da – hängivna fans är hängivna fans – men Kuhlin har sett till att presen-tera en bra spännvidd av åsikter, er-farenheter och åldersgrupper. Ett gott journalistiskt arbete, helt enkelt.

I andra avseenden tappar han sin-net för proportioner. Efter att ha be-rättat om Kents sponsoravtal med Levi's, år 2007, konstaterar han att ”idag är det inte längre nån som hö-mjarg på ögonbrynet när Taylor Swift poserar med en cola-burk eller när The Weeknd gör reklam för världens ledande bilföretag. Sett i retrospektiv kan Kent ses som föregångare. Där också.”

Här finns rätt mycket mer som en redaktör hade kunnat engagera sig i. Texten är stilistisk fladdrig – högt-ra-vande och ungdomligt käck om vart-annat, som om författaren plötsligt slinter på tungan eller tangenterna. ”Utan att bli alltför högfärdig vågar jag ändå försiktigt hävda att Kents de-butalbum är att betrakta som en mil-stolpe”, skriver Kuhlin och låter som Sten Broman utan humor, språkkäns-om författaren hämtat ur intervjuer med framför allt sångaren Jocke Berg. Kuhlin lyfter fram medlem-marnas nära förhållande till fansen och spränger in ett dussin kortfat-tade kapitel, baserade på hans egna intervjuer med fans. Greppet är inte nytt och det tenderar att bli enahan-

HÅKAN ENGSTRÖM
medarbetare på kulturredaktionen

YTTRANDEFRIHET

Därför borde JK inte ha åtalat Cissi Wallin

Det är sällsynt att förtals-mål betraktas som en allmän angelägenhet. Men de senaste åren har tröskeln sänkts, skriver tryckfrihets-experten Nils Funcke.

■ Olika falla Justitiekanslerns lotter. En vinstlott till Mikael Persbrandt, en nitlott till Benny Fredrikssons efterlevande. Och så i måndags en vinst för Fredrik Virtanen.

Nej, jag tror inte att Mari Heidenborg, JK, använder en tombola för att avgöra när staten ska ta parti för någon som anser sig förtalad. Men JK:s praxis över tid framstår som svårbe-griplig och inkonsekvent.

Cissi Wallin dömdes i tingsrätten för grovt förtal i december 2019. Fallet gällde de instagramlägg där hon hävdat att Fredrik Virtanen hade drogat och våldtagit henne. Då var det frågan om ett vanligt brottmål och inte ett yttrandefrihetsmål. Enligt domstolen var utpekandet inte försvarligt och hade försakat Fredrik Virtanen en mycket stor skada. Cissi Wallin har överklagat domen.

JK:s åtal gäller istället boken ”Allt som var mitt – historien som inte får berättas”. Där upprepar Cissi Wallin anklagelserna. Detaljerat, men utan att nämna Virtanen vid namn, redo-gör hon för sina minnen av vad som hände i ”medieprofilens” lägenhet 2006.

I anmälan till JK förklarar Virtanen genom sitt ombud att boken ut-gör en fortsättning på Cissi Wallins brottslighet. Det är enligt Virtanen inte ”rimligt att en person, som åta-lats och dömts för grovt förtal i ett fo-rum, fortsätter sin brottsliga gärning i en annan form och undgår ansvar”.

Eftersom det är en tryckt skrift gäl-ler tryckfrihetsförordningens särskil-da rättegångsordning och då har en-dast JK rätt att väcka allmänt åtal. En-ligt Mari Heidenborg är det motiverat att åtala Wallin då hon ”efter allmänt åtal tidigare har dömts för grovt förtal av Fredrik Virtanen”.

Åtalet är sällsynt, historiskt sett. Huvudregeln är att den som anser sig förtalad eller utsatt för förolämpning får driva sin egen sak. Samhället ska inte ta parti för endera parten men tillhandahålla domstolar så att tvister kan lösas utan blodvite.

■

När brottsbalken antogs 1962 kom en liten öppning: Staten skulle – i ”sär-skilt kvalificerade fall” – kunna väcka allmänt åtal och därmed göra den för-talades sak till samhällets. Det enda exempel regeringen angav för allmänt åtal var om en tjänsteman utsatts för förolämpning för något som denne gjort i sin befattning för det allmän-na. Till det har lagts fall där den för-talade är under arton år.

Även i övriga fall kunde allmänt

Cissi Wallin åtalas av JK för grovt förtal för boken ”Allt som var mitt – historien som inte får berättas”.

Problemet är att JK bygger ett yttrande-frihetsåtal på en dom i ett brottmål som ska prövas i högre in-stans. Friar hovrät-ten Cissi Wallin faller JK:s motivering.

åtal väckas om det ”av särskilda skäl var påkallat från allmän synpunkt” och den förtalade begärde det. Att ha JK på sin sida innebär bland annat att den förtalade inte riskerar att be-höva betala sina egna och motpartens rättegångskostnader.

Sedan sänktes tröskeln. Kravet på ”särskilda skäl” för allmänt åtal togs bort 2014. Bakgrunden var uppmärk-samheten kring det hårda klimatet på olika sociala plattformar, som insta-gramupploppen i Göteborg 2012 då ett stort antal unga hängts ut som promiskuösa. Regeringen hoppa-les kunna motverka sådana publi-ca rättegångsordning och då har en-dast JK rätt att väcka allmänt åtal. En-ligt Mari Heidenborg är det motiverat att åtala Wallin då hon ”efter allmänt åtal tidigare har dömts för grovt förtal av Fredrik Virtanen”.

Åtalet är sällsynt, historiskt sett. Huvudregeln är att den som anser sig förtalad eller utsatt för förolämpning får driva sin egen sak. Samhället ska inte ta parti för endera parten men tillhandahålla domstolar så att tvister kan lösas utan blodvite.

■

När brottsbalken antogs 1962 kom en liten öppning: Staten skulle – i ”sär-skilt kvalificerade fall” – kunna väcka allmänt åtal och därmed göra den för-talades sak till samhällets. Det enda exempel regeringen angav för allmänt åtal var om en tjänsteman utsatts för förolämpning för något som denne gjort i sin befattning för det allmän-na. Till det har lagts fall där den för-talade är under arton år.

Även i övriga fall kunde allmänt

viteten för att väcka åtal motiveras bland annat just med hänvisning till instruktionen.

JK avisade exempelvis de efter-levandes begäran att väcka åtal när Aftonbladet anklagat teaterchefen Benny Fredriksson för att ha pressat en anställd att göra abort. Även Olof Palmes efterlevande fick 2013 nej när de reagerade emot att han utmålades som pedofil i filmen ”Call girl”.

Däremot snurrade tombolan Mi-kael Persbrandts väg 2006. Dåvaran-de JK Göran Lambertz gjorde Pers-brandts sak till en samhällsangelä-genhet sedan Expressen felaktigt på-ställt att han varit intagen för vård på grund av alkoholproblem. Tidningens utgivare fällides.

■

Mari Heidenborg motiverar sitt beslut att väcka åtal mot Cissi Wallin med att hon dömts för grovt förtal för samma uppgifter som nu återges i boken. Att Mari Heidenborg anser att det är ett samhällsintresse att markera mot en person som återfaller i brottslighet är en sak. Problemet är att JK byg-ger ett yttrandefrihetsåtal på en dom i ett brottmål som ska prövas i högre instans. Friar hovrätten Cissi Wallin faller JK:s motivering. Dessutom sak-nas i åtalsbeslutet argument för hur den tidigare domen skulle väga upp för JK:s särskilda ansvar att ta hänsyn till yttrandefriheten.

Fredrik Virtanen har kapacitet att ta för sig. Han borde ha hänvisats till att väcka enskilt åtal – precis som Gudrun Schyman, som åtalade Ex-pressen och vann 2003.

■

Nu väntar en prövning av en jury. Ut-gången är inte given. Men de nio ed-svurna ledamöterna kommer i varje fall att få instruktionen inpräntad i sig när de ska avgöra om det var för-svarligt av Cissi Wallin att berätta sin historia som ett inlägg i en angelägen samhällsdebatt trots att det förorsa-kade Fredrik Virtanen en yrkesmäs-sig och social skada.

NILS FUNCKE
tryck-och yttrandefrihetsexpert

RECENSION · ARKIVISM

Lina Thomsgrård.

Helene Larsson Pousette.

Enkel biljett till arkivet

Arkivstudier kan vara nagelbitar-spännande. Varför är då ”Arkivism” så ängslig och tjatig? Linda Fagerström blir inte klok på Lina Thomsgråds och Helene Larsson Pousettes bok.

BOKEN

Helene Larsson Pou-sette, Lina Thomsgrård
”Arkivism – en handbok”. Volante.

■ När jag säger ”ar-kiv” – vad tänker du på då? Ta-beller i gul-bleka pär-mar? Tra-

var av protokoll, snirklig handstil och dammrättor? Förmodligen. Sådana trista associationer ska nu vädras ut, åtminstone om man ska tro Helene Larsson Pousette och Lina Thomsgrård, initiativtagare till muse-et Stockholms kvinnohis-toriska och redaktörer för ”Arkivism – en handbok”. Den propagerar för ett om-famnande av bruntonade fotografier, syrafria kaps-lar och vindsynd. Läsaren uppmanas till och med att arkivera sig själv, eller åt-minstone att spara sina egna gamla dagböcker och kärleksbrev.

Initiativet är lovvärt och en del av museets gerilla-arbete med att uppmärk-samma huvudstadens kvinnor och deras historia – trots brist på både sam-lingar och permanent lo-kal. Titelns sammanbland-ning av orden arkiv och ak-tivism riktas sig förstas till den unga generation som knappast ser någon subver-siv potential i mikrofilmade dagstidningar, utan hellre använder demonstration, aktion och manifestation för att störta patriarkatet.

■

Ändå vågar ”Arkivism” inte riktigt lita på sin egen tju-skraft. I förordet och bak-sidestexten försäkras gång på gång att den är inspi-rerande, lustfylld och lätt. Om bokens förtjänster är så uppenbara, finns väl ingen anledning att tjata om dem? Också innehål-let ger ett nervöst intryck. De rutinerade forskare och historiker som intervjuats får inte föra sina resone-mang till punkt, utan redu-ceras till anekdotiska tipsa-re – som om man inte velat besvärå läsaren med alltför komplexa insikter. Slarvigt nog används fotografier av anonyma kvinnor som il-lustrationer; rätt märkligt i en bok vars hela syfte är att kämpa mot anonymise-ringen av kvinnor i historie-skrivningen.

På flera ställen omtalas kvinnor enbart med sitt förnamn, en klassiskt in-fantiliserande härskar-teknik. Bokens egentliga författare, Lisa Ehlin, kal-las i förordet ”textredak-tör” och har inte sitt namn på bokens framsida – hur gick det till? Förmodligen snabbt. Alltför snabbt. Jag blir verkligen inte klok på ”Arkivism”. Att arkivstudier både kan vara omskakande, upprörande och rentav na-gelbitarspännande har jag själv ofta erfarit – men ing-et av det lyckas boken för-medla, sin ivriga ambition till trots. Att arkivarbete sen ofta är ett tråligt ogle-moröst slit, berörs inte hel-ler. Det skulle förstas bryta av alltför brutalt mot hejiga Arkivism-formuleringar som ”kreativa knep” och ”skattjakt”.

Det här landet saknar inte precis historiker med gedigen erfarenhet av hur arkivstudier kan funge-ra som aktivistisk och fe-ministisk metod – tvärt-om. Om Kvinnohistoriska istället engagerat någon av dem, hade det kunnat resultera i en lysande bok. Den här däremot, kommer jag nog att – eh, arkivera.

LINDA FAGERSTRÖM
konstkritiker och kulturskribent